

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning VT-13

Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Amra Basagic

Marielle Andersson

Handledare: Osvaldo Salas

Examinator: Louise Holm

En samhällsekonomisk utvärdering

**Av Uddevalla kommuns satsning på handelscentret
Östra torp**

Innehållsförteckning:

Sammanfattning (Abstract)

1. Inledning.....	4
2. Metod.....	7
3. Teoretisk referensram.....	9
4. Definition av begrepp.....	13
5. Miljöpåverkan.....	16
6. Om cost benefitanalys.....	17
7. Analys och Resultat.....	19
8. Diskussion.....	27
9. Källförteckning.....	31

Sammanfattning (Abstract)

År 2007 uppkom det att Uddevalla kommun tidigare hade köpt markområdet kring Östra torp i hemlighet. Detta markområde skulle senare komma att säljas till de berörda aktörerna Ikea och Ikano för 71 miljoner kronor. Uddevalla kommun började sedan budgetera för det stora projektet, deras totala budgeterade investeringskostnad uppgick till 477 miljoner kronor. I denna studie började de olika posterna inom detta projekt, identifieras och sedan kvantifieras samt även värderas. De poster som i denna studie valdes att finnas med i kalkyleringen var försäljning av mark, intäkter för kommunal skatt och nytta för annars kostnad av arbetslöshetsersättning, samt även investeringskostnaden. De poster som inte ansågs tillräckligt omfattande var miljöpåverkan och den ökade välfärdsnyttan. Dessa ingår därför inte i denna studies kalkylering. Vidare fortsatte denna studie med diskonteringsdelen och känslighetsanalysen och utifrån dessa fyra cost benefit-tapper framkom svaret på vår forskningsfråga. Forskningsfrågan var, *När är projekt Östra Torp samhällsekonomiskt lönsamt för Uddevalla kommun?* Resultatet av denna studie samt svaret på vår forskningsfråga visar att projekt Östra torp blir samhällsekonomiskt lönsamt efter 5 år med en kalkylränta på 3.1 procent. Vid utförandet utav en känslighetsanalys valdes bland annat att använda en räntenivå på 7%, detta för att kontrollera hur känsligt projektet var. Denna räntenivå visade att projekt Östra torp var samhällsekonomiskt lönsamt efter det sjätte året. Utifrån denna studies teoretiska referensram kunde kopplingar mellan de olika teorierna och projektet påträffas.

1. Inledning

1863 blev startåret för dagens 290 svenska kommuner. Kommunerna styrs idag av folkvalda politiker, vilket i sin tur innebär att en stor del av alla kommunbeslut som tas har medborgarna möjlighet att påverka och kontrollera. Inom den offentliga sektorn utgör de svenska kommunerna en stor del utav denna och kommunernas uppgift är bland annat att värna om sina medborgares bästa (Lundin 2010). Kommunerna ska värna om sina medborgare och har även samtidigt det kommunala självstyret att förhålla sig till, denna ger dem rätten till att fatta självständiga beslut (Kommunallagen 1991:900).

I Västra Götalands län och som dem själva nämner, i hjärtat av Bohuslän ligger Uddevalla kommun belägen. Befolkningen i kommunen uppgår till nästan 52 000 medborgare och medelåldern för dessa är 42 år, detta är en något högre medelålder än vad som är genomsnittet i landet.

Kommunen lägger stort fokus på utvecklingen, detta på både medborgarna, kunderna, medarbetarnas men även kommunens ekonomiska utveckling. Det råder ständigt stora ambitioner inom kommunen, visionerna är stora och satsningar på olika projekt är viktigt för kommunen. Det man dock måste poängtera är att Uddevalla kommun de senaste åren haft en hög arbetslöshet, till och med så hög att den uppgår till en högre siffra än vad rikets genomsnittliga arbetslöshetssiffra visar (Välfärdsredovisning 2011).

Samhället får betala enorma ekonomiska medel genom olika ersättningar som finns för de arbetslösa (Haglund 2013). Situationen för en arbetslös kan även den ofta vara psykiskt påfrestande då man varken har stora ekonomiska eller materiella resurser (Sjöberg, Bäckman 2001).

Enligt en mexikansk studie som utfördes 2005, framkom det att offentliga investeringar framförallt bidragit till att jämna de regionala ojämlikheter som finns. Detta måste dock påpekas då det i Mexiko framförallt kunnat se dessa samband på något rikare regioner (Costa 2005).

Finanskrisen var ett faktum år 2008, då det var ett stort antal arbetslösa och framförallt ungdomsarbetslösheten var stor (SCB 2012). I Uddevalla kommun startades förhandlingar om ett handelscentrum som skulle befinna sig på Östra torp, där det fanns stora markutrymmen till ett stort kommande projekt.

Uddevalla kommun har gjort stora satsningar på detta projekt, de har dock sålt marken där handelsbyggnaderna skulle vara, till företagen Ikea och Ikano. Dessa företag ska dels ha egna butiker på Östra torp men de ska även hyra ut lokaler till andra företag. Detta projekt förutspås skapa ett flertal arbetstillfällen till framförallt kommuninvånarna. En annan fördel med projektet är även att det kan komma att öka välfärden för medborgarna och även för medborgarna i de angränsande kommunerna till Uddevalla. Detta framförallt för att man slipper färdas ett flertal mil för att komma till ett liknande varuhus. Baksidan av det stora varuhuset är miljöpåfrestningen som kommer bli på Uddevalla kommun och området kring framförallt Östra torp, då man för att besöka handelsvaruhuset oftast kommer att transporteras dit med bil (Adolfsson, Jeppson 2010).

Det kommunala självstyret, projektering, den höga arbetslösheten, samt värnaden om medborgare, anses genom denna studie som viktigt i dagens samhälle, vilket även blev grunden till denna studies idé. Utifrån dessa aspekter ansågs detta vara utav stort intresse att studera närmre och detta leder härnedan in på denna studies syfte och forskningsfråga, som detta examensarbete kommer grundas på.

1.1 Syfte och forskningsfråga

Denna kandidatuppsats syftar att undersöka i vilken mån Uddevalla Kommun lagt sina finansiella medel på ett fördelaktigt projekt. Projektet kommer innebära anställning till ett större antal kommuninvånare och detta kommer ge ökade skatteintäkter och dylikt till Uddevalla kommun. Därför är syftet med studien att undersöka ifall projektet på Östra Torp i Uddevalla blir samhällsekonomiskt lönsamt och i så fall vilket år det blir detta. För att utföra denna studie kommer analysmetoden cost benefitanalys och dess olika etapper att användas. Dessa olika etapper är identifiering, värdering, diskontering och känslighetsanalys. Vidare leder denna studies syfte, in på vår forskningsfråga som är:

- När är projekt Östra Torp samhällsekonomiskt lönsamt för Uddevalla kommun?

1.2 Avgränsningar

De avgränsningar som görs inom denna studie är dels att endast projekt Östra torp studeras, ingen annan jämförande studie utförs. Studien avgränsas även genom att miljöpåverkan och välfärdsökning inte ingår i beräkningen utav denna studie då dessa poster, enligt

miljökonsekvensbeskrivningen som utförs, förmodligen inte kommer påverkas utav projektet i så pass stor omfattning.

1.3 Problembeskrivning

Problemet som finns då kommuner väljer att satsa på olika större projekt är huruvida dem kommer gagna samhället i framtiden och om projektet kommer att vara samhällsekonomiskt lönsamt. Stora summor med ekonomiska medel har satsats på projekt som man tror kommer vara gynnande och lönsamma för kommunen, men som det senare visar sig, att bygget/genomförandet av projektet överstiger budgeten avsevärt och att de tänkta nyttorna inte blir som man först förutspått (Ackerman 2008).

Genom det kommunala självstyrets existens har kommuner i stort sätt en fri bestämmanderätt. Detta medföljer att kommunen har rätt till att utforma sin egen budget, samt att fördela de ekonomiska resurserna självmant (Kommunallagen 1991:900).

Till denna studie har projektet på Östra torp valts att studera och beräkna vid vilken tidpunkt projektet blir samhällsekonomiskt lönsamt för Uddevalla kommun. Denna studie har valts då detta projekt är en stor satsning för Uddevalla kommun, stora ekonomiska medel har budgeterats till detta projekt och därför är det viktigt att projektet inom en tidsram blir samhällsekonomiskt lönsamt. Detta framförallt då kommunernas ekonomiska resurser är knappa, samtidigt som samhällets behov ständigt eskalerar innebär detta att de investeringsprojekt som kommunen väljer att genomföra måste vara samhällsekonomiskt lönsamma, önskvärda och inte enbart tekniskt genomförbara (Salas 2012). Därför är det av stor vikt att detta projekt på Östra torp har studerats och analyserats noga och att projektets framtida nyttor, intäkter och kostnader har undersökts noga. Detta för att framförallt studera huruvida projektet kommer vara en fördel för samhället i framtiden (Boardman m.fl. 1996).

Ett projekt som har varit mycket omdiskuterat är Vänersborgs Arena där kostnaderna nästintill dubblerades jämfört med den utsatta budgeten. Kommunpolitiker har fått avgå och vad som faktiskt är investeringsbeloppet av arenan är ännu oklart, även nyttan av arenan är ifrågasatt (Magnusson 2010). Efter den stora uppståndelsen i media som kretsat kring denna arena, kan det ifrågasättas om projektet hade behövt få ett sådant dramatiskt slut, om det innan uppstart utförts en noga upprättad analys över kostnader, intäkter och nyttor som arenan skulle komma att generera till samhället.

Detta lade grunden till denna studie och den cost benefitanalys som kommer utföras på projekt Östra torp för att studera dess samhällsekonomiska lönsamhet.

2. Design och metod

2.1 Forskningsdesign

Denna studie ligger på en specifik geografisk plats och eftersom studien enbart kommer studera ett enskilt fall, då det inom denna studie inte kommer ske en jämförande studie med något annat liknande projekt, faller sig en fallstudiedesign som en givande design till denna studie. Bryman beskriver ett fall i en fallstudie som en viss speciell plats, lokal, bostadsområde, ett speciellt samhälle eller en speciell organisation. Eftersom det kan anses att denna studie faller sig bra in på denna beskrivning fann det tilltalande att använda denna design som forskningsdesign (Bryman 2012:75f).

Inom denna studie studeras olika data för att kunna besvara studiens forskningsfråga. Validitet och reliabilitet används för att studera hur väl datainsamlingen har fungerat. Reliabilitet handlar framförallt om följdriktigheten, pålitligheten och överensstämmelsen som ett mått har på ett begrepp. Det används för att påvisa hur pålitligt resultatet av en undersökning varit, om undersökningen utförs på samma sätt en gång till får undersökningen samma resultat då, eller kan det vara yttre faktorer som påverkat det första resultatet så att det inte blir tillförlitligt. Reliabilitet används i en stor utsträckning i kvantitativa studier, eftersom forskaren här lägger stor vikt på om måtten som skall användas i studien är stabila. Därför kommer de mått som skall användas i denna studie kontrolleras noga före användning. För att kunna kontrollera om ett mått är reliabelt finns tre olika begrepp, dessa begrepp är stabilitet, intern reliabilitet och interbedömarreliabilitet (Bryman 2012).

Validitet innebär att en studie mäter det som det var tänkt att mätas. Mätningensvaliditet är en typ utav validitetsmått och används framförallt vid kvantitativa studier då man kan sätta ett mått på olika samhällsvetenskapliga begrepp. Det är viktigt att man mäter det som studien har till avsikt att mäta för att resultatet utav studien inte skall bli missvisande är detta av stor prioritet. Om studien mäter något annat, förlorar studien sin tillförlitlighet och tilltron till studien bör minskas (Bryman 2012).

2.4 Metod

Metoden som valts att användas i denna studie är en cost benefitanalys metod. Valet av cost benefitanalys som kalkyleringsmetod till denna studie valdes eftersom denna studie troligtvis med hjälp utav denna metod kan få fram ett resultat på ifall Uddevalla kommuns investering

av handelscentrumet på Östra torp kommer bli ett samhällsekonomiskt lönsamt projekt eller inte. Denna metod har även valts till denna studie då det är en bra metod då alla kostnader och nyttor inte kan mätas på en marknad på projekt Östra torp.

2.4.1 Cost benefit analys som metod

En cost benefitanalys är en fördelaktig metod då alla kostnader och nyttor som kommer genereras utav projektet inte kan mätas på en marknad. I ett projekt för metoden även samman alla kostnader och intäkter i monetär form. Syftet med en cost benefitanalys är att studera huruvida ett projekt kommer generera nettovinster till samhället, det vill säga om intäkterna och nyttan utav projektet överstiger kostnaderna. Detta innebär därför att effektivitet är en viktig utgångspunkt. Cost benefitanalys är även fördelaktigt då beräkningen kan omfatta väldigt varierande effekter, detta eftersom effekterna används i samma enhet och värde. Cost benefitanalys görs även ibland som en jämförande undersökning, då oftast med olika projekt som kan jämföras för att se vilket som kommer bli mest lönsamt samt omfattande (Williams 2008).

I Sikas rapport menar dem att en cost benefitanalys borde användas i större omfattning inom offentlig förvaltning än vad den idag görs. De menar även att en cost benefitanalys med fördel ibland kan användas med hjälp utav andra utvärderingsmetoder, eftersom man ibland inte kan värdera vissa effekter i en cost benefitanalys. Denna metod kan trots detta användas med stor fördel, det är svårt att ta bort cost benefitanalysen och välja en annan utvärderingsmetod då denna metod är den mest fördelaktiga då olika effekter och olika handlingsalternativ skall studeras ur en synvinkel av ekonomisk lönsamhet. Det är dock viktigt att inför denna typ av studie veta om metodens svagheter (SIKA 2008).

2.4.2 Cost benefit analys- kritik

Det finns även kritik mot cost benefitanalys som metod, Ackerman menar att cost benefitanalys inte borde vara det avgörande för olika politiska beslut, så som klimatförändringar och dylikt. Författaren nämner även att metoden är ett problem då de tänkta samhällsnyttorna maximeras och kostnaderna däremot minimeras och detta kan få stora konsekvenser för samhället framförallt i klimatförändringar. Studien blir även missvisande och tappar tillförlitlighet. Författaren menar även att det är svårt att värdera hur mycket ett människoliv är värt och att detta även är ett stort etiskt problem att värdera. Miljön och klimathotade växter och djur är i stort fokus i artikeln. Det är även svårt att värdera vad

naturen är värd och det är oftast vi människor som får svara på hur mycket vi skulle värdera denna till och detta menar författaren att värderingen utav detta oftast blir felaktig. Ackerman menar även att om cost benefitanalyser får fortsätta så kommer den att förstöra jorden (Ackerman 2008).

3. Teoretisk referensram

3.1 Neoklassisk teori

Den neoklassiska teorin utvecklades under den senare delen utav 1800-talet.

För att uppnå en starkare förståelse av hur samhällsekonomin fungerade utgick man mer ur ett mikroekonomiskt perspektiv, då man istället undersökte enskilda individer, företags och konsumenters olika handlingar. Jämfört med klassikerna där den stora ekonomin, makroekonomin var i större fokus. De klassiska ekonomiska teorierna hade en viss marxistisk klassindelning som den nya teorin medvetet tog distans ifrån genom att istället designa den nya neoklassiska teorin med fokus på individer och enskilda aktörer (Syll, Pålsson 2007:197f).

Jevons Stanley ägnade en del utav sin tid till studier inom filosofi, logik och nationalekonomi, han upplyste genom sin skrift ”*The Theory of Political Economy*”(1871) att användning av matematiken som analysredskap är betydande för att nationalekonomin skall kunna anses som en vetenskap. Jevons menade även att begrepp som förmögenhet, nytta, värde, efterfrågan utbud med mera används inom teorin och att vetenskap måste vara matematisk då den förespråkar kvantiteter (Jevons 1871).

Pålsson skriver att det tänkta föremålet som kan uppfylla vårt syfte är en *nytta*, om ett föremål skänker en individ lycka, ju större lyckan blir ökar även nyttan av lyckan för individen. Marginalnyttan är det extra behovet du får utav en ytterligare konsumerad vara och att marginalnyttan sedan kan minskas succesivt utav ytterligare konsumtion (Syll, Pålsson 2007:202ff). Exempelvis kan den första uppätta pizzabiten vara av väldigt stor nytta och smaka väldigt gott, den andra biten kan också fortsatt vara god och dämpa hungern, medan den tredje kan vara lite jobbig att få i och är inte lika god och den fjärde pizzabiten kan du kanske inte få i dig då du redan är såpass mätt. Nyttan av pizzabitarna har alltså avtagit under tiden du konsumerat pizzan.

3.2 Välfärdsteori

Esping Andersen identifierade tre välfärdsmodeller, den konservativa välfärdsmodellen, den liberala välfärdsmodellen och den skandinaviska/socialdemokratiska välfärdsmodellen. Den skandinaviska/socialdemokratiska välfärdsmodellen är den som kommer användas inom denna studie. I denna modell har staten den viktigaste rollen. Staten garanterar social trygghet samt välfärdstjänster till individen. Välfärdsförmåner och sociala rättigheter har alla individer rätt till, oavsett om man är arbetslös eller anställd (Esping Andersen 1990).

I Sverige skall statens målsättning vara att bygga upp ett socialförsäkringssystem som ska vara tillgänglig för alla samhällsmedborgare, agera för att full sysselsättning ska uppnås och försäkra samhällsmedborgarna om en godtagbar levnadsstandard (Palmer, Pettersson 2010). I statens offentliga utredningar författar man att det kan vara en viktig fördel för en individs psykiska och fysiska hälsa att ha tillgång till en viss nivå av ekonomiska och materiella resurser. När levnadssituationerna blir för ojämna kan detta minska redan utsatta människors chanser till ett kvalitativt liv och därmed begränsa det mänskliga kapitalet (Sjöberg, Bäckman 2001). Med andra ord är välfärd så mycket mer än bara ett starkt socialförsäkringssystem. Begreppet välfärd syftar till allt som får oss att må bra så vi kan prestera på en högre nivå. Det är mer än bara den ekonomiska och materiella tryggheten utan även det som får oss att må psykiskt bra såsom att känna sig delaktig i samhället, hälsa, ett starkt socialt umgänge, frihet och valfrihet samt att känna att livet har en mening. En viktig välfärdsförutsättning är även att kunna dricka rent vatten och att vistas i en god miljö (Välfärden-bra välfärd för en bra livsfärd 2011).

I en välfärdsstat skall därför även staten och marknaden komplettera varandra. När marknaden inte fungerar effektivt, är statens uppgift att ingripa. Denna interaktion är till för att alla samhällsmedborgare ska omfattas av välfärdspolitikens förmåner.

Som tidigare nämnts är den skandinaviska modellen av intresse för denna studie då projektet som studeras är beläget i Sverige där denna välfärdsmodell används, dock även Vilfredo Paretos (1909) sätt att mäta nytta. Enligt Pareto kan inte olika människors nytta jämföras med varandra och på grund av detta behöver olika situationer kunna värderas ur välfärdssynpunkt. För att göra detta skapade han begreppet paretooptimum med vilket han menade att en situation är effektiv när den når punkten då det inte går att göra det bättre för någon utan att göra det sämre för någon annan (Pareto 1909).

3.3 Arbetsmarknadsteori

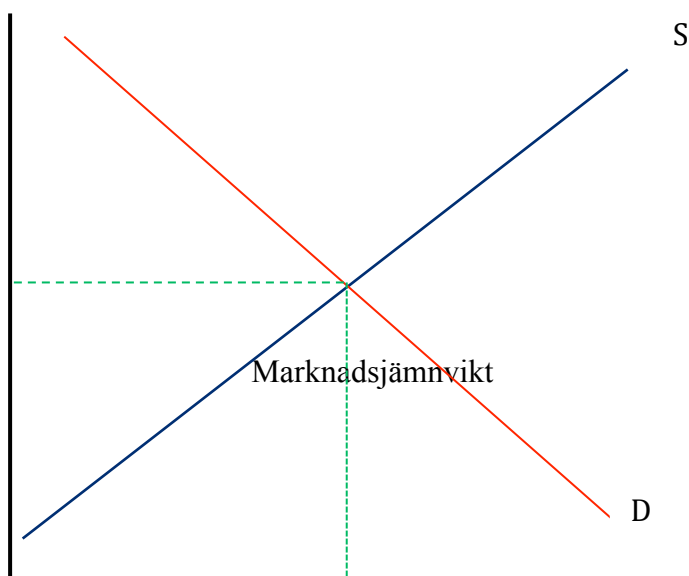
Arbetsmarknaden är inte sällan uppe på tapeten i olika debatter och under olika politiska sammanställningar. Under de senaste åren har det varit en stor arbetslöshet och detta innebär en stor samhällskostnad, då denna måste bekosta olika typer utav bidrag till de arbetslösa. Politiker debatterar ofta detta högaktuella samhällsproblem, kommer med olika förslag om hur detta viktiga problem kan komma att lösas. Arbetsmarknaden är väldigt varierande och styrs till viss del utav hur konjunkturen ser ut. På 70-talet skrev Inga Persson:

”Vi har just genomlevt en valrörelse där arbetslösheten och arbetsmarknadspolitiken utgjort en av de främsta stridsfrågorna. Olika politiker har via massmedia öst just sina arbetslöshetssiffror och just sina förslag till lösningar över en undrande och osäker allmänhet.”(Persson, I 1973).

Med dessa rader kan starkt härledas till dagens situation, där politikerna nu agerar på liknande sätt som för över fyrtio år sedan. Persson menar även att det är viktigt att ha en fungerande bra teori. Därför är arbetsmarknadsteorin viktig och arbetsgivare och arbetstagare är de två aktörer som arbetsmarknadsteorin består utav. Arbetsgivaren efterfrågar de varor/tjänster som arbetstagaren utbjuder. Detta är efterfråge- och utbudskurvan som finns på arbetsmarknaden. Arbetsgivarna har en efterfrågan på arbetskraft, medan arbetstagarna (utbudssidan) består av individer som till rådande löner vill ha ett arbete.

Figur 1

Reallön

Sysselsättning

S = Utbudet (arbetstagarna)

D = Efterfrågan (arbetsgivare)

Kurvan som visas ovanför är den som finns på en arbetsmarknad. Där utbudskurvan (S) skär efterfrågekurvan (D) råder det marknadsjämvikt. Skärningspunkten i kurvan anger lönen och sysselsättningen. Skiftning av kurvorna kan ske då exogena förändringar inträffar. De exogena förändringarna kan till exempel vara tekniska framsteg som gör att efterfrågan på arbetskraft förändras. De exogena förändringarna inom utbudskurvan kan vara förändringar inom demografin eller utbildningsreformer (Björklund m.fl.1996).

3.4 Arbetslöshet

Arbetslöshetsfrågan har i Sverige varit en ständigt aktuell samhällsfråga i politiken. Den har även en viktig historisk plats inom arbetarrörelsen. Bekämpandet av arbetslösheten har varit aktuell ända sedan 1920-talet då målet om full sysselsättning sattes i process eftersom arbetslösheten kan medföra flera ogynnsamma nackdelar. Dessa nackdelar kan vara både samhälleliga och mänskliga. Samhälleliga nackdelar kan ses som ett bortfall utav inkomstskatt och en kostnad i form utav olika bidrag som utbetalas till den arbetslösa. Mänskliga nackdelar kan vara psykiska och sociala problem, så som att känna utanförskap i samhället och att känna sig obrukbar.

Definitionen utav arbetslöshet kan vara individer som saknar anställning, men som har en utbredd drivkraft och en stark önskan till att få ett arbete och aktivt söker efter en framtida arbetsplats. Arbetslöshet definieras även som den del av arbetskraften som inte är i arbete. Det finns fyra olika typer utav arbetslöshet, *friktionsarbetslöshet*, *strukturell arbetslöshet*, *konjunkturrell arbetslöshet* och *jämviktsarbetslöshet*, det är endast strukturell arbetslöshet och friktionsarbetslöshet som kommer påverka denna studie.

Friktionsarbetslöshet omfattar till exempel studenter som tagit sin examen eller individer som lämnat sitt arbete och söker ett nytt arbete. Denna arbetslöshet beror på hur lång tid det tar för den arbetssökanden och arbetsgivaren att hitta varandra.

Strukturell arbetslöshetslöshet är den arbetslöshet som uppstår då strukturomvandlingar sker i samhället. Det kan till exempel vara att industrier flyttar utomlands där kostnaderna för dem blir lägre. Ett annat exempel är kunskapen som blir kvar och inte används i den nya moderna

ekonomin, när de gamla branscherna försvinner ut ur samhället. Det vill säga dem blir historiska (Lindgren, Åsbrink 2011:151ff).

4. Definition av begrepp

4.1 Kostnad

I vanliga fall är kostnader utgifter vid förbrukning av resurser. Kostnader knyts även till vissa perioder. En kostnad kan inom samhällsekonomin vara ett värde av produktionsfaktorer som här knyts till produktionen av tjänster eller varor. Inom den offentliga sektorn är det viktigt att de projekt som väljs att satsa på är ekonomiskt lönsamma, då det finns begränsade ekonomiska resurser inom denna sektor. Därav är det av högsta vikt att den kostnaden som lagts på investerade projekt sedan leder till en samhällsekonomisk lönsamhet, alltså att nyttorna och intäkterna överstiger kostnaderna. En kostnad, inom den offentliga sektorn, kan även vara en uppskattad kostnad för den förväntade påverkan/kostnad som projektet kommer föra med sig på exempelvis miljön, välfärden eller olika former utav ersättning till de parter som förlorar på projektet. Dessa typer av kostnader benämns oftast som skuggpriser och mer om dessa härleds här under (Salas 2012:32).

4.2 Skuggpriser

Skuggpriser är inget som finns på marknader utan det reflekterar det värde som tillskrivs en marginell förändring av något. Nettoeffekten utvärderas på ökad eller minskad välfärd som projektet förväntas föra med sig. Skuggpriser används främst inom den offentliga verksamheten, men de förekommer även inom den privata sektorn. För att få fram de skuggpriser som behövs vid en samhällsekonomisk beräkning värderas de nyttor och kostnader som identifierats till ett pris som denna hade kunnat medföra vid en väl fungerande marknad (SIKA 2008). Exempelvis kan det inom denna studie användas skuggpriser för att beräkna hur mycket Uddevalla kommun tjänar på att investera i projekt Östra torp. Speciellt kan skuggpriser komma att användas för att uppskatta vad för nytta de nya arbetstillfällena som projektet kommer medföra och hur dessa kommer påverka kommunen i ökad kommunalskatt, eller de bidrag som i lägre utsträckning kommer behöva utbetalas till de arbetslösa (Layard, Glaister 1996:59f).

4.3 Nytt

Det är svart att uppskatta ett ekonomiskt värde på en nytta i ett samhälle då den inte direkt är en intäkt, utan det kan till exempel vara en välfärdsökning eller en positiv extern effekt. Det som även kan undersökas är vilka nyttor som används i liknande projekt och studera ifall dessa även kan passa på det befintliga projekt som man själv undersöker (Boardman m.fl. 1996:5).

En nytta kan även vara en bakvänd kostnad, en kostnad som skulle funnits om inte projektet hade funnits där. Detta kan härledas som ett exempel till denna studie, projekt Östra torp, där Uddevalla kommun fortsatt haft en kostnad för ett visst antal arbetslösa som inte hade fått anställning om inte projektet blivit till (Levin m.fl. 2001:155ff).

4.4 Samhällsekonomisk lönsamhet

Lönsamhetskalkyler är kalkyler som har systematiska analyser samt bedömningar av alla kostnader och nyttor. När en lönsamhetskalkyl görs innebär det att en systematisk undersökning av hur statens medel hushålls på bästa sätt. I samhällsekonomiska lönsamhetskalkyler expanderas olika perspektiv för att inkludera effekter för hela samhällsekonomin, det vill säga både till företag och medborgare.

Samhällsekonomisk lönsamhet beräknas efter olika etablerade principer, att alla effekter, på alla individers välfärd ska ingå, är den första principen. Den andra principen är att de medborgarnyttor som värderas skall i första hand värderas av medborgarnas betalningsvilja (ESV 2005).

4.5 Marknaden

Den ofta omtalade perfekta marknaden är något som enligt Sika's rapport från 2008 aldrig kommer att nås upp till. I den verklighet som vi idag lever i, får vi nöja oss med en bättre eller sämre marknadsekonomi som inte är perfekt. De förhållanden som en perfekt marknad består utav går inte att uppnå i verkligheten (SIKA 2008).

Den klassiska teorin är då alla varor och tjänster kan köpas och säljas på en marknad, en så kallad *perfekt marknad*. I en verklig marknad finns dock två problem som förekommer och utesluter den så kallade perfekta marknaden. Det första problemet är att alla varor och tjänster inte kan prissättas och att då exempelvis alla de nyttor som finns enligt en perfekt marknad skall gå att sälja på en marknad, men detta är totalt orealistiskt. Det andra problemet som existerar är att privata aktörer inte vill investera i icke lönsamma investeringar. Dessa problem

leder till att marknadsekonomin inte fungerar som den borde och detta är de flesta nationalekonomer eniga om. Det som dock även behöver tilläggas är att trots dessa problem så är marknadsekonomin det mest fördelaktiga system för resursallokering som finns. Eftersom inte det går att skapa den perfekta marknaden, så får vi nöja oss med en marknad som inte är perfekt, inom denna marknad finns det tillgångar som saknar en prissättning, exempelvis naturresurser (SIKA 2008).

4.6 Marknadsmislyckande

Marknadsmislyckande är till exempel när det finns en befintlig marknad där det inte råder fullständig konkurrens och att det därav inte heller uppnås en effektiv resursfördelning. Det kan även vara effekter som inte kan regleras på en marknad eller som inte har något pris.

I marknadsmislyckanden koncentreras därför mer på de marknadsdelar som varit ineffektiva och inom dessa marknadsmislyckanden anser nationalekonomerna att staten måste ingripa samt korrigera snedvridningarna.

Exempel på några marknadsmislyckanden är monopolmarknaden, kollektiva nyttigheter, ofullständig information och externa effekter. Externa effekter är det marknadsmislyckande som är relevant i denna studie.

Effekter som inte kan regleras på en marknad eller inte har något pris, namnges för *externa effekter*. När olika företag eller enskilda individer inte betalar för de negativa nyttoeffekter som de orsakar för enskilda individer eller samhället i helhet, uppstår det då sådana negativa externa effekter. Införandet av skatter som är relaterade till de externa effekterna och dessutom beloppsmässigt lika stora som de externa effekterna, kan vara en lösning till negativa externa effekter. Lösningen kommer då skatterna indirekt kommer fungera som en prissättning på de externa effekterna. För att få fram beloppet på hur stora de korrigerade skatterna ska vara används en cost benefit analysmetod. För att totalt förhindra att externa effekter uppstår kan verksamheter med hjälp av en cost benefitanalys få fram vilka av de totala kostnaderna, nyttorna och intäkterna som ger upphov till externa effekter, detta eftersom en cost benefitanalys inkluderar och värderar icke prissatta effekter. Förutom de negativa externa effekterna som kan uppstå på en marknad, kan det dessutom uppstå positiva externa effekter. Dessa effekter uppstår då den ena aktören ger nytta för andra aktören som inte har möjlighet att betala för den nyttan. Genom subventioner som kopplas till den aktören som genererar effekter kan de positiva externa effekterna korrigeras (SIKA 2008).

Denna typ utav marknadsmisslyckande är den som kan komma att påverka projekt Östra torp mest. Det som kan anses komma påverka projekt Östra torp är miljöpåverkan, vilket är en negativ extern effekt. Detta eftersom fordonstrafiken kommer öka i en lite större omfattning, miljön kan även den komma att påverkas då projektet byggs på en före detta jordbruksmark detta innebär att det öppna landskapet kommer att beröras då ett handelscentrum etableras på marken. Det som även bör tas i åtanke är att projektet kan föra med sig problem för de nuvarande handelsbyggnaderna på torp, men även handelscentret som finns inne i Uddevalla centrum. Projektet kan här få negativa effekter, då dessa aktörer kan få en minskad försäljning på grund utav att dessa påverkas utav projektet på Östra torp. Detta antagande är endast spekulationer och hur omfattande detta projekt kommer påverka dessa aktörer kan troligtvis inte uppskattas på något sätt.

De positiva effekterna som kan komma uppstå är en välfärdsökning, detta eftersom medborgarna i Uddevalla kommun och kommuner i geografisk anknypning till Uddevalla kommun kommer att ha närhet till ett stort, modernt handelscentrum. Fördelen och välfärdsökningen med Östra torp kan komma att innebära en effekt av sparad tid då ett stort handelscentrum kommer närmre, även bränsleförbrukningen kan komma att minska då människan inte längre behöver färdas till Göteborg, mer om detta tas upp i kapitel fem, där mer vikt läggs på beskrivningen av miljöpåverkan utav projektet.

En annan positiv effekt är arbetsmarknaden som kommer att påverkas positivt av projektet. Som det tidigare tas upp i kapitel ett kommer projektet troligtvis leda till ett ökat antal anställningar i kommunen och detta är en mycket positiv påverkan för Uddevalla kommun. Detta i sig kan leda till en ökad kommunalskatt för Uddevalla kommun och minska bidragsutflödet.

5. Miljöpåverkan

Enligt Uddevalla kommuns information, kan det konstateras att projekt Östra torp förmodligen inte kommer generera i någon oerhörd ytterligare miljöpåverkan. Miljön är en väldigt viktig del i ett stort projekt, kommuninvånarna vill inte få en försämrad livskvalitet och andas in dålig luft och inte heller dricka dåligt vatten enbart för att kommunen satsat på ett projekt som får dessa konsekvenser. Här kommer lite information kring hur miljön kan komma att påverkas utav projektet.

Innan avtalet mellan de olika aktörerna var skrivet på projekt Östra torp var Uddevalla kommun mycket måna om att undersöka vad detta projekt skulle påföra miljön för negativa

effekter, därav utfördes en miljökonsekvensbeskrivning utav Sweco. Sweco är ett internationellt teknikkonsultföretag som har mycket utbildad personal, ett exempel på dessa är arkitekter, vatten- och miljöutbildade, energisystem utbildade och industriutbildad personal (Bergman 2013). I denna beskrivning togs bland annat upp att bilssträckorna kommer att minska i den mån att då kunder som bor längs med E6 och norr om Göteborg, som tidigare behagat att färdas till Göteborg för att besöka liknande handelscentrum, nu inte behöver färdas lika långt som tidigare. Eftersom de förmodligen därför får kortare resväg till handelscentrumet på Östra torp påverkar detta miljön i stort positivt då det blir mindre slitage på vägbanor och bränsleförbrukningen minskar och därför minskar även koldioxidutsläppet. Det som sedan tidigare länge kunnat konstateras är att stora handelscentrum ofta får oss människor att konsumera bilanvändandet i en större mängd än vad som tidigare gjorts. Detta innebär högre halter av kväveoxider och partiklar, man vet dock inte och kan heller inte uppskatta om miljökvalitetsnormerna kommer att överskridas eller inte. Parkerade bilar kommer avge en del kolväten som inte är så fördelaktigt, men det tros heller inte att dessa skall komma upp i de miljökvalitetsnormer som finns. Terrängen som finns i området är positivt utformad, då den är öppen och att den då ventilerar sig bättre. Därför är det inte så troligt att miljönormen som finns för luftkvalitet skall överskridas.

Västrafik och en bättre utbredd kollektivtrafik är ändå en viktig faktor som kan påverka oss människor att välja ett kollektivt alternativ istället. Därför bör det läggas stor vikt på att Torp blir en ännu större knutpunkt för kollektivtrafiken än vad den redan är i dagsläget.

Det har även utförts bullermätningar i området för att kontrollera hur det kommande projektet kommer påverka närliggande bostäder negativt. Då denna bullermätning utförts kan det konstateras att det endast är två stycken bostäder som kommer få en bullernivå som ligger över riktlinjerna mätt i decibel. Det som dock bör nämnas är att endast en utav dessa fastigheter bebos. Miljöpåverkan kommer inte finnas med i kalkylberäkningen utav projekt Östra torp, då det utifrån denna information framkommer att miljöpåverkan inte tros bli så pass omfattande (Adolfsson, Jeppson 2010).

6. Cost-benefitanalys

Det finns två olika typer av kalkylering, samhällsekonomiska och företagsekonomiska kalkyleringar. De samhällsekonomiska kalkylerna har som syfte att värdera och summera alla positiva och negativa nyttoförändringar som olika handlingsalternativ inom kommuner kan ge upphov till. Dessa kalkyleringar ska inkludera alla medborgare och organisationer i samhället.

De företagsekonomiska kalkylerna har som syfte att vara inriktade på pengar och på de effekter som endast berör deras egen verksamhet. Detta för att ekonomiska medel är en förutsättning för att enskilda organisationer eller individer skall kunna införskaffa sig de resurser som ger dem en nytta. Oavsett samhällsekonomisk eller företagsekonomisk kalkyl så kan man i alla ekonomiska kalkyler, värdera effekter i monetära enheter. De monetära enheterna gör det även möjligt att jämföra olika slags effekter och resurser (SIKA 2008).

Cost benefitanalysen är en metod utav samhällsekonomisk kalkyl och det största syftet med denna är att hjälpa beslutsfattandet för den offentliga sektorn. Detta innebär mer detaljerat att samhällets resurser bör ha en effektiv fördelning. Då marknader fungerar genererar ofta det till att resursfördelningen utförs effektivt. Då marknadsmisslyckande uppstår innebär detta att statliga analytiker och politiker kan få skulden utav detta misslyckande. Dessa offentliga aktörer får då ingripa och man måste kunna veta hur detta bör utföras och om det finns olika alternativ, ställa dem mot varandra och vad dessa kommer generera i för grad av effektivitet. För att utföra detta använder man cost benefit analys som hjälpmedel (Boardman m.fl.1996:2f).

Cost benefitanalys är även uppbyggd via en samhällsekonomisk välfärdsteori där man ställer upp nyttor och kostnader som projektet ger samhället. Det som man speciellt tar hänsyn till i en cost benefitanalys är framförallt fördelningseffekter, tidsaspekter och marknadsmisslyckanden (Salas 2012:20).

6.1 Olika typer av CBA

Inom en cost benefitanalys finns det två olika huvudtyper som hjälper den offentliga förvaltningen på olika vis, dessa två metoder är ex-ante och ex-post undersökningar. Det är ex-ante som skall användas inom denna studie och en beskrivning utav denna följer härnedan.

6.1.1 Ex-ante

En ex-ante utvärdering är den utvärdering som vanligtvis används inom cost benefitanalys. Utvärderingen utförs även innan projektet är igång, där utvärderaren kan lägga fram olika rekommendationer om projektet är fördelaktigt och om resurserna bör finansieras på projektet, eller om man borde satsa på ett annat projekt istället. En ex-ante utvärdering är en utvärdering som utförs för att undersöka om ett samhällsprojekt både är samhällsekonomiskt lönsamt men även om det är tekniskt möjligt att genomföra (Boardman.mfl 1996:3). Det är denna typ utav utvärdering som denna studie kommer utformas efter.

6.1.3 Nuvärdesmetoden

Nuvärdesmetoden används för alla projekt som har nyttor, intäkter och kostnader som finns under ett flertal år. De kostnader och nyttor som kommer att finnas under de kommande åren diskonteras för att få sina nuvarande värden under det året (Boardman.mfl 1996:10). Detta görs genom att använda den aktuella kalkylräntan. Projektets intäkter, nyttor och kostnader läggs ihop enligt formel 1.

Formel 1

$$NV = \sum_{t=1}^{10} \frac{B_t - C_t}{(1 + r)^t}$$

Formel 1 visar hur nuvärdet uträknas, här är B = benefits C = kostnader, r = Kalkylräntan, t = tidsperioden.

Om resultatet av de sammanlagda nuvärdena för de olika åren inom tidsperioden överstiger noll, så är projektet samhällsekonomiskt lönsamt (Salas 2012:27).

7. Analys och resultat

7.1 Cost benefitanalysens olika etapper

Denna studie har sin utgångspunkt ur en ex-ante cost benefitanalysundersökning. Nedan följer kort information om de olika etapper som har utförts och även hur dessa etapper utförts på projekt Östra torp.

7.1.1 Identifiering

Det som skall identifieras är vilka kostnader, nyttor och intäkter som finns vid projektets genomförande. Teorin menar att alla effekter skall förekomma i lönsamhetsbedömningen, dock i realiteten tas endast de effekter med som är så pass betydande att de kan påverka resultatet utav kalkylen. I identifieringsetappen fastställs vilken längd som kalkylperioden skall avse, efter denna kalkylperiod kan man identifiera ifall projektet är samhällsekonomiskt lönsamt eller inte (SIKA 2008). Den kalkyleringsperiod som projekt Östra torp avser uppgår till en tioårsperiod, detta eftersom information kring ett liknande pågående projekt tagits del utav. Detta projekt har en snarlik investeringskostnad och skall utföras i Borlänge. Inom detta

projekt har det beräknats att samhällsekonomisk lönsamhet bör uppnås inom en tjuugoårsperiod, då är endast skatteintäkterna medräknade. Eftersom det inom denna studie valts att även ha med den bidragskostnad som Uddevalla kommun genom projektet, inte längre behöver betala, kan det anses för denna studie att en bra kalkyleringsperiod för detta projekt är en tioårsperiod. Denna period är vald utefter den information som tagits del av om projektet i Borlänge, men även då tidsperioden inte bör vara för lång då inte ett missvisande resultat bör uppnås (Meyer 2013).

De nyttor, intäkter och kostnader som kommer användas i den samhällsekonomiska beräkningen utav projekt Östra torp är de i tabellen här nedan.

Tabell 1

Nytta/intäkter	Kostnader
Försäljning av mark	Investeringskostnad
Intäkter för kommunalskatt	
Nytta för annars kostnad av arbetslöshetsersättning	

Dessa poster är de som kan anses mest relevanta och omfattande till projektet. Som tidigare nämnt har denna studie även tagit ställning till miljöpåverkan och välfärdsökning, men då dessa inte tros vara så pass omfattande och i dagsläget är problematiska att uppskatta, väljs dessa att uteslutas i cost benefitanalysberäkningen.

7.1.2 Kvantifiering och värdering

Alla kostnader, intäkter och nyttor värderas för att kunna upprättas i en kalkyl, för att man senare skall kunna se om projektet är samhällsekonomiskt lönsamt och i så fall vilket år det blir detta. För att kvantifiera och värdera de poster tidigare identifierats behövs information om hur många det angår och olika värden på posterna som ska innefatta i kalkylen. Det är ofta en svårighet att värdera effekter och många gånger går det inte att värdera dessa. Det svåra med dessa effekter är att de varken har marknadspris eller ett uppskattat skuggpris. Om detta inträffar är det ändå viktigt att belysa effekterna och hur dessa kan beröra den samhällsekonomiska lönsamheten och ifall de påverkar studien i stor omfattning eller i en mindre omfattning (SIKA 2008). Inom projekt Östra torp har dessa varit att finna hur många

anställningar man beräknar att projektet kommer omfatta, hur mycket som en genomsnittlig medborgare tjänar på en heltidsanställning i länet, vad Uddevalla kommun har för kommunalskatt och hur mycket som en arbetslös person genomsnittligt kostar för samhället.

Sverige har under de senare åren haft en väldigt hög och utbredd arbetslöshet i landet. Uddevalla kommun har högre arbetslöshetstal än vad genomsnittet i landet har (Välfärdsredovisning 2011).

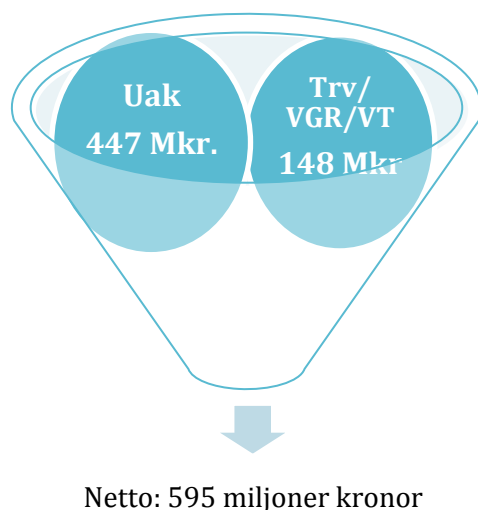
Arbetsförmedlingen och de berörda aktörerna, så som Uddevalla kommun, Ikea och Ikano, uppskattar att projekt Östra Torp kommer generera i ungefär 1000 nya jobb, ca 650 heltidsjobb och resterande ca 350 deltids- och timanställning (Hvittfeldt, E 2013).

Projektet började redan då Uddevalla kommun köpte marken på Östra Torp för fyra miljoner kronor i hemlighet. Detta framkom den 15 november 2007 då de berörda parterna (Ikea, Ikano och Uddevalla kommun) gick ut med att Ikea och Ikano hade köpt byggklar mark utav Uddevalla kommun på Östra Torp. För att få marken byggklar, vilket var det som var överenskommet, utförde Uddevalla kommun ett stort och bekostat arbete av sprängning och annat markarbete. Under de två kommande åren (2008-2009) avsätter Uddevalla kommun en stor del ekonomiska medel för Östra Torp, hela 362 miljoner för att vara exakt. Dessa ekonomiska medel budgeterades för att dels finansiera den omfattande förändringen av infrastrukturen som var nödvändig och dels för att få marken byggklar.

2011 den 1 februari skrivs avtalet, Ikano och Ikea köper 180 000 m² för 71 miljoner kronor. Några månader senare detta år görs en ny beräkning och här framkommer att markarbetet tros uppgå till ca 100 miljoner kronor. Det nya belopp som Uddevalla kommun skall betala uppgår år 2011 till 465 miljoner kronor, där ingår utöver kostnaden för den förändrade infrastrukturen även kostnader för el, vatten och avlopp som rör projekt Östra Torp.

Uddevalla kommuns investering av projekt Östra torp uppgick vid nästa budgetering till endast 447 miljoner kronor på detta projekt, därav kan man konstatera att budgeteringen av de ekonomiska medlen har förminskats i jämförelse med den föregående beräkningen. I detta belopp är allt inräknat, där de 447 miljonerna är fördelade på posterna infrastruktur, övriga entreprenader, vatten och avlopp, övriga omkostnader, markinlösen inklusive omkostnader, övriga ledningsarbeten och övergripande projektering (Andersson (1)2013).

Figur 2

Figur 2: prognosen för nettokostnaden för hela projekt Östra torp, med andra aktörer inräknade.

Källa: Special information från Uddevalla kommun

Trv = Trafikverket, VGR = Västra Götalandsregionen, VT = Västtrafik och Uak = Uddevalla kommun

De intäkter och nyttor som kommer användas i denna cost benefitanalys är, intäkt för försäljning av mark, en uppskattad intäkt för den kommunalskatt som projektet troligtvis kommer generera till kommunen och nytta för den arbetslöshetsersättning som inte längre behöver utbetalas till de individer som nu lyckats få en anställning.

Intäkten från Ikea och Ikano för den sålda marken uppgår som ovan nämnt, till 71 miljoner kronor och är en engångsintäkt för Uddevalla kommun. En ytterligare intäkt för Uddevalla kommun är den ökade kommunalskatten som projektet för med sig.

I Denna studie utgås det ifrån att alla de 650 heltidsanställda är medborgare i Uddevalla kommun och är arbetslösa. Om dessa personer haft en tidigare anställning så betyder det att det blir arbetstillfällen lediga för andra medborgare och därför görs denna uppskattning. Eftersom det är en svårighet att beräkna hur mycket dessa 350 deltidsjobb/timanställda kommer omfatta, kommer de i denna studie uteslutas i beräkningsdelen och istället användas som en felmarginal som exempelvis kan utnyttjas om några av de 650 heltidsanställda inte är bosatta inom Uddevalla kommun (Hvittfeldt 2013). För att värdera de nyttor, intäkter och kostnader som behövs, har information använts så som medellönen för västra götalandsregionen. Denna var 25000kr i månaden (Genomsnittlig månadslön efter län 2012) och Uddevalla kommuns kommunalskatt som år 2013 var 21,66% (Skatt- utdebitering 2013).

Utifrån en internationell studie har även den genomsnittliga kostnaden som utbetalas till en arbetslös i Sverige fått fram, vilket var 62 000kr/år (Haglund 2013).

Uträkningen utav de olika poster som skall ingå i beräkningen har gjorts enligt tabell 2 och enligt formlerna 2 och 3 här nedan och en samlad tabell utav dessa kan ses i tabell 2.

Formel 2

Intäkter för kommunalskatt: $650(\text{antal heltidsanställda}) \times 21.66\% (\text{Kommunalskatt}) \times 25000(\text{genomsnittlig inkomst för Västra götalandregionen}) = \text{cirka } 42 \text{ miljoner kronor.}$

Formel 3

Nytta för annars kostnad av arbetslöshetsersättning: $62000(\text{genomsnittliga arbetslöshetsersättningen per år}) \times 650(\text{antalet arbetslösa som får arbete}) = \text{cirka } 40 \text{ miljoner kronor.}$

Tabell 2

Intäkter/Nyttor	Engångsbelopp	Löpande
Försäljning av mark	71 miljoner	
Intäkter för kommunalskatt		42 miljoner
Nytta för annars kostnad arbetslöshetsersättning		40 miljoner
	=71 miljoner	=83 miljoner
Kostnader	447 miljoner	
	=447 miljoner	

Kostnader = 447milj - 71milj = 376milj detta belopp är den summan som Uddevalla kommun investerat i projektet då kommunen får en intäkt på 71 miljoner kronor på att sälja byggklar mark till Ikea och Ikano.

7.1.3 Diskontering

Diskonteringsdelen är här valet av diskonteringsränta, eller som den även kallas kalkylränta utförs. Diskonteringsräntan har som uppdrag att utgöra en jämförelse över tiden mellan kostnads, nyttor och intäktsposter med olika tidsbestämningar. Det gäller att kunna ställa upp

den i en nuvärdekalkyl, det är även här som svårigheterna kan uppkomma, då ett felaktigt val av diskonteringsränta innebär ett missvisande resultat. Valet av tidshorisont är också en viktig faktor, dock svår då framtiden är väldigt osäker och då vi inte har så mycket kunskap om den. Det innebär att ju längre tidshorisont man har, desto större är osäkerheten. Detta innebär för denna studie att det noggrant måste väljas diskonteringsränta och tidshorisont, då denna studie inte vill uppnå ett missvisande resultat (Salas 2012).

Eftersom det är viktigt hur man väljer diskonteringsränta för att inte få ett missvisande resultat har diskonteringsräntan på projekt Östra torp valts genom att använda den genomsnittliga diskonteringsränta som Uddevalla kommun har. Denna räntenivå ligger på 3,1 % och detta innebär att den kommer användas för att beräkna de nuvärden som behövs för cost benefitanalysen (Andersson (2) 2013). Tidigare har formeln för nuvärde tagits upp och det är denna som kommer användas i denna studie.

Nuvärdena på 3,1% diskonteringsränta kan ses här nedan i tabell 3.

Tabell 3

	3,1% Ränta
År 1	80 miljoner
År 2	78 miljoner
År 3	75 miljoner
År 4	73 miljoner
År 5	79 miljoner
År 6	69 miljoner
År 7	67 miljoner
År 8	65 miljoner
År 9	63 miljoner
År 10	61 miljoner

7.1.4 Känslighetsanalys

Känslighetsanalys används framförallt för att försöka hantera osäkerheten av ett projekts resultat under längre tid (Boardman.mfl 1996:11). Osäkerheten består framförallt utav om man har värderat och uppskattat de nyttor och effekter som projektet förväntats få på ett korrekt sätt. Man kan ha uppskattat ett felaktigt värde på en viss nytta och då kan man med hjälp utav en känslighetsanalys påvisa hur känsligt ett projekt är med olika räntenivåer. Känslighetsanalysen är till för att erkänna den osäkerhet som finns i en cost benefitanalys. Då man ändrar räntenivån, ändras även nuvärdet, frågan är bara hur mycket nuvärdet förändras och om det trots den ökade räntenivån blir fortsatt samhällsekonomiskt lönsamt under

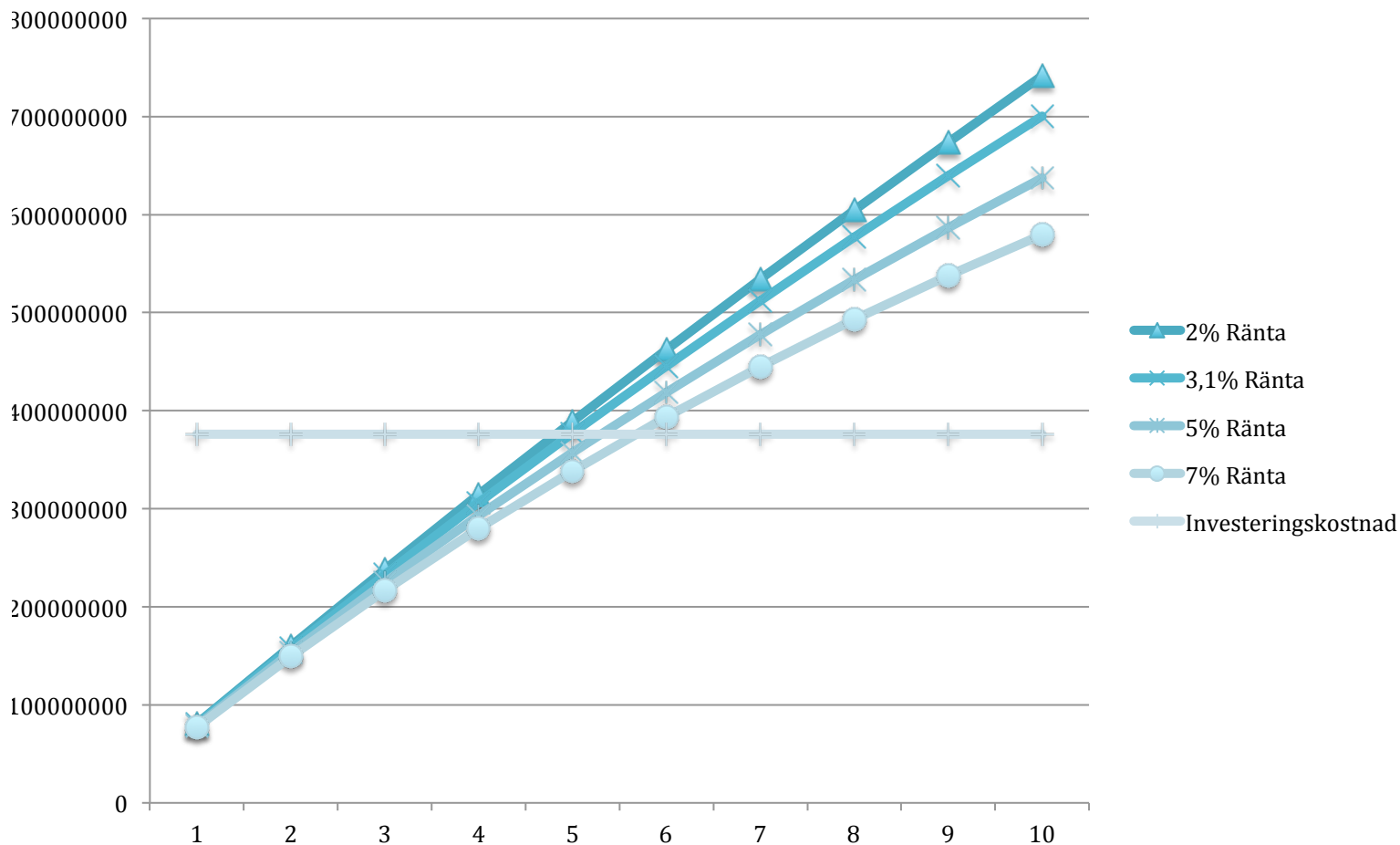
tidsramen. Det man även får ha i åtanke är att räntenivån på lång sikt nästintill aldrig är den samma, utan ändras ständigt och även därför utför man en känslighetsanalys (Boardman.mfl 1996:196). För att studera hur känsligt projektet är, har en känslighetsanalys valts att utföras på räntenivåerna 2 %, 5 % och 7 %. Den lägsta räntan i känslighetsanalysen har valts då räntan även kan komma att sänkas. 5 % och 7 % har valts i denna studie för att se hur den ökade räntenivån faktiskt påverkar projektet och hur känsligt projektet faktiskt är. Nuvärderna kan skilja sig drastiskt vid förändring av räntenivån och därför studeras huruvida den ökade räntenivån påverkar resultatet utav projektet drastiskt, eller om projektet är så stabilt att även vid en så pass hög räntenivå som 7 % inte påverkar projektet i någon större omfattning. Här nedan i tabell 4 är resultatet utav känslighetsanalysen.

Tabell 4

	2% Kalkylränta	3,1% Kalkylränta	5% Kalkylränta	7% Kalkylränta
År 1	81 miljoner	80 miljoner	79 miljoner	77 miljoner
År 2	79 miljoner	78 miljoner	75 miljoner	72 miljoner
År 3	78 miljoner	75 miljoner	71 miljoner	67 miljoner
År 4	76 miljoner	73 miljoner	68 miljoner	63 miljoner
År 5	75 miljoner	71 miljoner	65 miljoner	59 miljoner
År 6	73miljoner	69 miljoner	62 miljoner	55 miljoner
År 7	72 miljoner	67 miljoner	59 miljoner	51 miljoner
År 8	70miljoner	65 miljoner	56 miljoner	48 miljoner
År 9	69 miljoner	63 miljoner	53 miljoner	45 miljoner
År 10	68 miljoner	61 miljoner	51 miljoner	42 miljoner
=	741 miljoner	700miljoner	637 miljoner	580 miljoner

I tabell 4 visas det att projekt Östra torp har större värde av de summerade nuvärdena har på de olika räntenivåerna än vad investeringsbeloppet uppgår till, detta innebär att projekt Östra torp är samhällsekonomiskt lönsamt inom en tioårsperiod.

Känslighetsanalys

I figur 3, kan man tydligt se att 376 miljoner, som är investeringskostnaden, senast blir betalda mellan år 5 och år 6. Nuvärden för de olika räntenivåerna adderas med nuvärden från år 1 och 2 och dessa år med år 3 och så vidare. Här uppstår nämligen en tidpunkt då investeringskostnaden är uppnådd och att projektet därefter är samhällsekonomiskt lönsamt.

7.2 Resultat av Cost benefitanalys

Inledningsvis är investeringskostnaden för Uddevalla kommun som tidigare nämnts 447 miljoner, men eftersom kommunen får en intäkt från Ikea och Ikano på 71 miljoner för marken sänks denna kostnad till 376 miljoner kronor. Detta innebär som tidigare nämnt att för att projektet skall klassas som ett samhällsekonomiskt lönsamt projekt bör intäkter och nyttorna överstiga denna kostnad för projektet. Diagrammet över känslighetsanalysen här ovan visar att under alla räntenivåer uppgår de sammanlagda nuvärdena till ett belopp som överstiger kostnaden för projektet. Första räntenivån som använts i denna studies

känslighetsanalys är 2 %, under denna räntenivå uppgår projekt Östra torp till ett samhällsekonomiskt lönsamt projekt redan under det femte året. Detta får anses som ett väldigt bra resultat då den utsatta tidsramen är satt till en tioårsperiod. Under den räntenivå, som valts att användas som diskonteringsränta som var 3,1 % räntenivå, är även den lönsam efter det femte året. Räntenivåerna 5 % och 7 % förväntades påverka projektet i större utsträckning än vad de tidigare nivåerna gjort. Dessa räntenivåer på 5- och 7 %, har påverkat projektet i en viss omfattning då projektet under dessa nivåer blir samhällsekonomiskt lönsamt under ett år senare än vad de tidigare räntenivåerna visat, alltså inom 6 år. Detta kan dock anses vara av något obetydande utsträckning då projektet ändå är samhällsekonomiskt lönsamt inom tidsramen som är utsatt för projektet.

8. Diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka om Uddevalla kommuns satsning av projekt Östra torp är samhällsekonomiskt lönsam och därav studerat huruvida kommunen lagt sina finansiella medel på ett samhällsekonomiskt lönsamt projekt. I detta kapitel av uppsatsen kommer det härnedan inledningsvis handla om sammankoppling till teoribildning och resultat.

Projekt Östra torp i Uddevalla kommun syftar till att generera i ett visst antal heltidsanställningar och om detta syfte uppnås är detta en nytta för samhället. Nyttan utav detta projekt kan även vara lyckan för medborgarna att ha denna resurs i geografisk närhet. Då det sedan tidigare finns ett befintligt handelscentrum, kan man anse att om ytterligare ett handelscentrum, alltså ytterligare ett då projektet är ett faktum, uppstår i anknytning till det på Östra torp, kan detta innebära att marginalnyttan blir avtagande och inte längre den nytta som nu blir för medborgarna. Man kan dock möjligtvis tänka att de nya byggnaderna som kommer genereras genom projekt Östra torp inte kommer ge någon avtagande marginalnytta utan att dessa faktiskt har en lycka och nytta för individerna i samhället.

Inledningsvis kan man koppla projekt Östra torp till ett mer positivt välfärdssamhälle i Uddevalla kommun. Detta projekt kan komma att ge en ökad sysselsättning för medborgarna inom kommunen. Denna ökade sysselsättningsgrad kan även innebära en ökad levnadsstandard för de tidigare arbetslösa kommuninvånarna och då deras inkomst ökar, ökar oftast även konsumtionen hos individen. Projektet kan även generera i en ökad levnadsstandard för de flesta medborgarna i kommunen då de inte behöver färdas så långt för

att handla på ett handelscentrum av denna sort. Detta kan vara en positiv effekt då dessa sparar både tid och pengar.

Projektet kan få en effekt av att klyftorna inom kommunen kan komma att minskas något då, det inte blir ett lika stort antal arbetslösa. Medborgarsituationen blir därav mer jämlik.

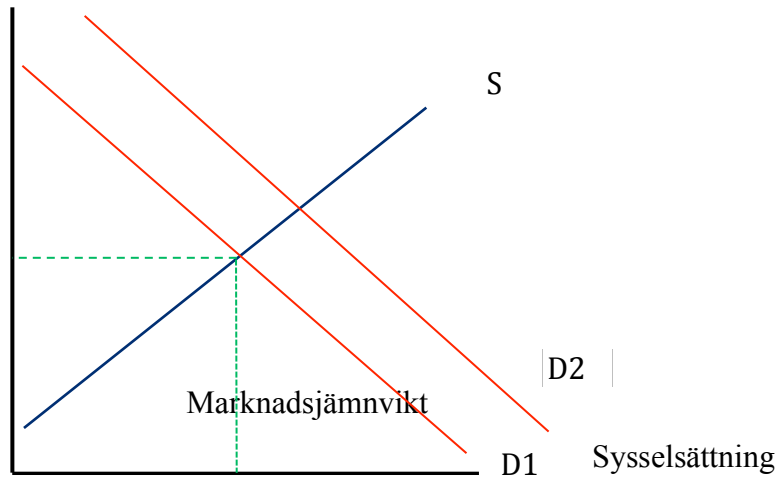
Enligt Vilfredo Paretos kriterium paretooptimum, innebär detta att det inte går att göra något bättre för någon utan att göra det sämre för någon annan. Detta kriterium kan härledas till projekt Östra torp då det som tidigare nämnts är två byggnader som kommer få en högre bullernivå än tidigare och att det redan befintliga handelscentret på torp och de handelsaktörer som finns i Uddevalla centrum kan komma att påverkas i en negativ riktning på grund utav projektet. Markområdet kommer även det att påverkas då det inte längre kommer att vara det öppna landskap som det tidigare var på marken omkring projektet. Dessa aspekter kan komma att försämrans medan projektet utgör en förbättring för en annan därför uppfylls Paretos kriterier för ineffektivitet.

Projektet på Östra torp kan påverka Uddevalla kommun genom att projektet kan innebära en minskad bidragskostnad för kommunen samt en ökning utav kommunalskatten. Därav kan även en ökning utav arbetstillfällen ske och kommunen minskar därför även sin utbredda arbetslöshetsciffran. I detta projekt är det framförallt friktionsarbetslösheten och den strukturella arbetslösheten som kommer påverkas. Det man kan tänka sig är att många av de arbetslösa i Uddevalla kommun kan vara personer som exempelvis fått sparken då SAAB's- och även Volvos verksamhet avvecklades eller flyttades utomlands, men även friktionsarbetslösheten är hög, där är det ett problem att matcha lediga arbeten med de arbetslösa.

Utbud och efterfrågekurvan, kan förändras då arbetsgivare i större omfattning söker arbetstagare på Östra torp. Det kan komma att uppstå två scenarier. Det ena är att hela arbetskraften behövs fyllas med den nuvarande arbetslösheten. Detta innebär att D-kurvan kommer skifta åt höger, medan S-kurvan förblir oförändrad. I detta scenario kan lönerna komma att påverkas i en uppåtgående riktning, i kurvan här nedan visas detta scenario mer detaljerat.

Figur 4

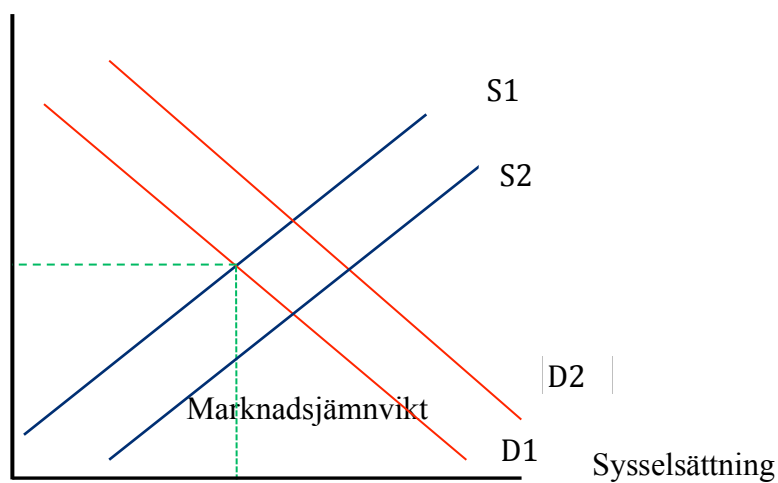
Reallön

I det andra scenariot förutsätts att medborgare från närliggande kommuner, söker sig till projekt Östra torps lediga arbetstillfällen. I detta fall kommer även S-kurvan att skifta till höger och kontentan utav detta scenario kan vara att lönerna blir de samma, det vill säga att dessa inte påverkas alls. Studera gärna kurvan här nedan för att tydligare förstå resonemanget.

Figur 5

Reallön

8.1 Diskussion om resultatet

Inledningsvis kan det konstateras att denna studie, genom cost benefitanalysen fick ett svar på forskningsfrågan, som visade att projekt Östra torp är samhällsekonomisk lönsam inom tidsramen för projektet med alla räntenivåer som användes i denna studies känslighetsanalys. Detta projekt kommer troligtvis utgöra en god investering för Uddevalla kommun, dock måste det även poängteras några poster som inte använts i kalkyleringen utav detta projekt. Den arbetslöshetskostnad som använts i kalkyleringen är endast den summa som den genomsnittliga arbetslösa får utbetald och inte den summa där det är inräknat vad det kostar för samhället i stort, denna summa är mycket högre då arbetsförmedling och annan hjälp för arbetslösa kostar stora ekonomiska resurser för samhället. Den summa som internationella studier då kommit fram till, för en genomsnittlig arbetslös i Sverige är ett belopp på cirka 231 000 kronor per år och arbetslös (Haglund 2013).

Man får även ha miljöpåverkan i åtanke, men då konsekvensbeskrivningen av miljöpåverkan på projektet framkommit att denna inte är så omfattande och är så att kunna räkna på och uppskatta i dagsläget, ingår inte denna i kalkylen. Även nyttan av en ökad välfärd är svår att uppskatta, då man i dagsläget inte kan konstatera hur stor påverkan denna kommer innefatta.

8.2 Vidare forskning

Vidare forskning utav denna studie är att utföra en ex-post undersökning på samma projekt men cirka två år efter att denna studie gjorts. Detta för att undersöka hur det faktiskt ser ut, studera mer verklighetstroget vilka som faktiskt fick arbete och hur detta projekt har påverkat andra handelscentrum i närheten till Östra torp och Uddevalla kommun. Även andra konsekvenser som projektet har påverkat hade varit en fördel att ha med, så som en möjligt utbredd kollektivtrafik, hur stor miljöpåverkan faktiskt blev och om det kan beräknas någon typ utav välfärdsökning (så som att en siffra kan uppskattas angående hur många som slipper åka till Göteborg).

9. Källförteckning

Litteratur:

Björklund, A., Edin, P-A., Holmlund, B., Wadensjö, E. (1996)

Arbetsmarknaden

Förlag: SNS Förlag

Boardman, A., Greenberg, D., Vining, A., Weimer, D. (1996)

Cost- benefit analysis - Concepts and practice

New Jersey: Prentice Hall.

Bryman, A. (2011)

Samhällsvetenskapliga metoder

Malmö: Liber AB

Esping Andersen, G. (1990)

The three worlds of welfare capitalism

Cornwall: TJ International

Jevons, S, W. (1871)

The theory of political economy

Harmondsworth: Penguin books

Layard, R., Glaister, S. (1996)

Cost Benefit Analysis - andra upplagan

Great Britain: Cambridge University press

Levin, H., Patrick, J, McEwan. (2001)

Cost-effectiveness Analysis: Methods and Applications

Thousand Oaks: Sage Publications Ltd

Lindgren Åsbrink, M. (2011). *Arbetslöshet- finns det bara ett sätt att minska arbetslösheten?*

I: Gerlach, P (red.) *National Ekonomi- för vänstern- teori för jämlikhet och välfärd*

Finland: Bookwell AB

Pareto, V. (1909)

Manuel d'Economie politique

Paris: Marcel Giard

Pålsson Syll, L. (2007)

De ekonomiska teoriernas historia -fjärde upplagan

Lund: Studentlitteratur

Salas, O. (2012)

Samhällsekonomiska utvärderingar

Göteborg: Förvaltningshögskolan

Göteborgs Universitet

Rapporter och publikationer:

Ackerman, F. (2008) *Critique of Cost-Benefit Analysis, and Alternative Approaches to Decision- Making*

Adolfsson, J., Jeppson, A-K (2010) *Miljökonsekvensbeskrivning- detaljplan Östra torp*

Costa, J. (2005) Is the impact of public investment neutral across the regional income distribution? Evidence from Mexico. *Economic Geography* (81), 305-322

ESV (2005) *Räkna på lönsamheten! – Vägledning för lönsamhetskalkyler vid statlig verksamhetsutveckling*

Finansdepartementet. (1991) *Kommunallagen 1991:900*

Lundin, O. (2010) *En rapport om kommunal angelägenhet*

Palmer, E., Pettersson, T. (2010) *Enkelt och effektivt- en ESO-rapport om grundtryggheten i välfärdssystemet*

Persson, I. (1973) En arbetsmarknadsteori för 70-talet. *Ekonomisk debatt* (7), 425-431

SCB (2013) *Lönestrukturstatistik, primärkommunal sektor-genomsnittlig månadslön efter län 2012*

SCB (2012) *Stora skillnader mellan länderna*

SIKA (2008) *Välfärdsekonomin grunder och användning av CBA inom transportsektorn*

Sjöberg, O., Bäckman, O. (2001) *Incitament och arbetsutbud- En diskussion och kunskapsöversikt*

TCO (2011) *Välfärden-bra välfärd för en bra livsfärd*

Uddevalla Kommun (2011) *Välfärdsredovisning- Uddevalla Kommun*

Williams, B. (2008) *Economic and Labour Market Review - Methods explained: cost-benefit analysis* (2), 67-70

Elektronisk litteratur:

Andersson, L-K. (2013) *Ikea dyrare än väntat* (Elektronisk) Bohuslänningen 2013-02-14 (1).
Tillgänglig: < <http://bohuslaningen.se/nyheter/uddevalla/1.1948291-ikea-dyrare-an-vantat> >
Avläst: 2013-03-30

Andersson, L-K. (2013) *Kommunen har lånat 160 miljoner* (Elektronisk) Bohuslänningen 2013-02-14 (2).
Tillgänglig: <<http://bohuslaningen.se/nyheter/uddevalla/1.1951694-kommunen-har-lanat-160-miljoner>>
Avläst: 2013-04-03

Bergman, Å. (2013) *Sweco i Sverige* (Elektronisk)
Tillgänglig: < <http://www.sweco.se/sv/Sweden/Om-Sweco/>>
Avläst: 2013-05-10

Haglund, F. (2013) *Arbetslösa dyrast i Belgien* (Elektronisk) Europaportalen 2013-02-01
Tillgänglig: <<http://www.europaportalen.se/2013/02/arbetslosa-dyrast-i-belgien>>
Avläst: 2013-04-02

Hvittfeldt, E. (2013) *1000 Ikeajobb – bara önskesiffror?* (Elektronisk) TTELA 2013-04-17.

Tillgänglig: <<http://ttela.se/nyheter/regionalt/1.2106706-1-000-ikeajobb-bara-onskesiffror-?m=print>>

Avläst: 2013-04-20

Magnusson, O. (2010) *Dyrt arenabygge får politiker att avgå* (Elektronisk) Tidningen Vision 2010-05-19 Tillgänglig: <<http://www.tidningenvision.se/nyheter/dyrt-arenabygge-far-politiker-att-avga-14136>>

Avläst: 2013-04-05

Meyer, U. (2013) *Borlänge satsar halv miljard för Ikea* (Elektronisk) Västerbottens-Kuriren 2011-09-16. Tillgänglig: <<http://www.vk.se/547400/borlange-satsar-halv-miljard-for-ikea>>

Avläst: 2013-05-10